

В цілому завдання функціонально-вартісного аналізу для підприємства можна сформулювати як досягнення єдності функціонального та вартісного боку систем чи процесів шляхом вирішення суперечності між якістю функцій та витратами на їхню реалізацію. Як показала практика в діяльності кожного підприємства завжди існує непропорційний розподіл функцій. Але при застосуванні функціонально-вартісного аналізу проведення вартісного моделювання бізнес-процесів дозволить визначити їх структуру з найбільш оптимальною вартістю.

Впровадження функціонально-вартісного аналізу на підприємстві бажано проводити із застосуванням методів та інструментарію проектного менеджменту. Можна виділити три основні етапи його проведення: передпроектний, проектний, впровадження проекту. На першому етапі необхідним є проведення таких заходів як: популяризація даного методу серед працівників різних служб та підрозділів підприємства; проведення комплексного аналізу діяльності підприємства в цілому та в сфері зовнішньоекономічної діяльності; обґрунтоване визначення об'єкта функціонально-вартісного аналізу, збір та

аналіз інформації яка стосується даного об'єкту; формування команди яка буде забезпечувати проведення функціонально-комплексного аналізу та розробка плану її роботи. Важливе місце на даному етапі проведення функціонально-вартісного аналізу має бути відведено: вартісній та часовій оцінці функцій; якості виконання функцій; експертній оцінці значимості функцій. Робота на другому етапі має носити як творчий (розробка варіантів удосконалення об'єкта), дослідницький (проведення виробничого експерименту), так і рекомендаційний (вибір найбільш оптимального варіанту з його економічним обґрунтуванням) характер. Третій етап – впровадження проекту, носить організаційний характер. Основні види робіт на цьому етапі, це: підготовка працівників до впровадження інноваційних розробок, їх навчання та розробка календарного плану виконання проектних заходів.

Впровадження пропонованих інновацій дасть змогу підприємствам: визначити непотрібні функціональні витрати; виключити непотрібні функції; організувати сумісне виконання функцій; провести перерозподіл ресурсів, які будуть вивільнені в результаті удосконалень.

Література

1. Александрова В. Прогнозування впливу інноваційних факторів на розвиток економіки України / В. Александрова, М. Скрипниченко, Л. Федулова // Економіка та прогнозування. – 2007. – № 2. – С. 9-26.
2. Бойко О.В. Інноваційний потенціал промислового підприємства як ключовий чинник його економічного зростання / О.В. Бойко, Л.В. Прохор // Економічний форум: наук. журнал. – 2011. – № 3. – С. 250-255.
3. Гринько Т. Щодо інноваційного потенціалу як складової інноваційної активності підприємств / Т. Гринько // Економіст. – 2010. – № 2. – С. 56-58.

УДК 330.341.1:061.1ЄС

ДЕРЖАВНЕ СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Харчук С. А. – к.е.н., доцент

Вінницький навчально-науковий інститут економіки THEU

Корчевний А. І. – слухач

Національна академія державного управління при Президентіві України

Глобалізація та загострення конкуренції вимагають від підприємств та від держав стратегічного бачення у напрямку розвитку економіки, щоб забезпечити належний рівень

державного стимулювання інноваційної діяльності та економічного зростання як окремого підприємства, так й економіки держав Європейського Союзу загалом.

Відповідно до підходу щодо правового визначення поняття "інновація", який використовується у ЄС, інновація є тим основним фактором, який дозволяє отримати конкурентні переваги фірмам, регіонам або цілим країнам. Інновації складають основу підприємництва, а також сприяють втіленню нових ідей в конкретні технічні та комерційні досягнення.

Одними з перших нормативно-правових актів Європейського Союзу, які на офіційному рівні закріпили визначення інновації, були "Зелена Книга про інновації" (1995 р.) та "Перший план дій в сфері інновацій" (1996 р.), котрі є програмними нормативними документами, що визначають перші спроби Європейської комісії розробити інноваційну політику в Європейському Союзі. Так, у "Зеленій Книзі про інновації" сформульовані основні напрями політики ЄС у інноваційній та науково-технічних сферах, шляхи подолання виділених недоліків; розвиток прогнозування і технологічного моніторингу; посилення комерціалізації досліджень; розвиток навчання та освіти, активізація обміну студентами і дослідниками; виявлення повноти користі від інновацій; покращення фінансування; податкове стимулювання інноваційної діяльності та ін. Ці напрями у подальшому сформулювали "Перший план дій в сфері інновацій", де були визначені вектори інноваційного розвитку та відповідні механізми як на рівні Співтовариства, так і на рівні держав членів ЄС.

В теперішній час Європейський союз розпочав здійснення стратегії ЄС під назвою "Горизонт 2020", метою якої є просування інноваційного, сталого та інклюзивного зростання в усіх сферах економіки. Бюджет стратегії складає 3851 млрд євро, або 5% від загального бюджету ЄС. У зазначеній стратегії поставлено 5 ключових цільових завдань, які повинні бути досягнуті до 2020 року [3].

Стратегія "Горизонт 2020" передбачає створення системи європейського партнерства інновацій (EIPs) на період 2014–2020 рр. Мета такого підходу полягає в генерації нових ідей і перетворенні існуючої

системи неявних знань в цільові рішення. Такий підхід повинен не тільки стимулювати спільне створення інновацій і впровадження цих рішень у практику, а й прискорити поширення інноваційних ідей.

У країнах з традиційно високим рівнем науково-технологічного розвитку (Швеція, Фінляндія, Великобританія, Німеччина) пріоритетне значення приділяється заходам прямої фінансової підтримки, що дозволяє державі визначати, який сектор економіки або які технології необхідно розвивати в першу чергу. На відміну від заходів непрямого стимулювання фінансова допомога має цільовий характер і застосовується по відношенню до компаній, що здійснюють визначені урядом види діяльності. Слід додати, що в зазначених країнах спостерігається високий рівень витрат на науково-технологічний розвиток й існує розроблена правова база для тісної кооперації між промисловістю та науково-дослідними і технологічними центрами.

Як показує міжнародний досвід, у даний час майже всі держави – члени ЄС надають податкові пільги суб'єктам інноваційної діяльності. При цьому ефективність різних інструментів податкового стимулювання в значній мірі залежить від того, наскільки чітко визначені правила їх застосування і наскільки ефективно здійснюється податкове адміністрування у відповідній країні. Правовий досвід країн ЄС цікавий тим, що зазначені держави по-різному підійшли до вирішення проблеми дотримання балансу інтересів держави і приватного бізнесу в галузі податкових відносин. Водночас загальним у підходах майже усіх країн є чітке визначення правил надання та здійснення податкового контролю за застосуванням податкових пільг.

Основний принцип системи оподаткування країн ЄС полягає в тому, що податкові пільги надаються зазвичай не науковим організаціям, а підприємствам і інвесторам. Податкові пільги для досліджень та розробок отримують форму зниження податків та отримання податкових кредитів. Вони часто передбачаються у національних

податкових кодексах та відповідних доповненнях та/або у річних законах про бюджет або фінансових актах (Австрія, Бельгія, Чехія, Данія, Франція, Румунія, Словенія, Італія, Іспанія та Великобританія). Багато країн встановлюють зниження податків для витрат, пов'язаних із науковими кадрами (Італія, Франція, Бельгія, Данія, Мальта та Нідерланди). Так, наприклад, з метою стимулювання інноваційної діяльності, а також розширення та зміцнення наявної бази для проведення науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт у Франції існує розгалужена система надання пільг: податковий кредит на приріст витрат на НДДКР у розмірі 25% приросту витрат компанії на НДДКР порівняно з рівнем минулого року; не оподатковуються податками кошти, що вкладаються в ризиковані проекти (100% податків на інвестовані кошти); пільговий податок для нових компаній – 25% податку на прибуток протягом трьох років; надання державних дотацій організаціям, що ведуть науково-дослідні роботи за контрактами, – до 50% суми витрат на проведення робіт на замовлення малих та середніх підприємств; надання субсидій малим та середнім підприємствам – до 50% витрат на наймання наукового персоналу (до 175 тис. євро на рік) [2].

Кредитні пільги, як зазначалось, є також загальним інструментом у державах – членах ЄС для полегшення доступу малих і середніх підприємств (МСП), стартап та інноваційних компаній до кредитів та зниження пов'язаних з цим витрат. Кредити (позики) на інноваційні проекти надаються двох видів: позика на інвестиції; позика на оборотний капітал (робочий капітал).

Для державного стимулювання інноваційної діяльності підприємств у країнах ЄС існують заходи, пов'язані з діяльністю венчурних компаній, бізнес-ангелів, підтримкою стартап-компаній. Вони спираються на стратегії розвитку досліджень, бюджетне, податкове законодавство та акти уповноважених міністерств. У більшості держав – членів ЄС питанням фінансування науково-дослідної та інноваційної діяльності підприємств приділяється велика увага як одному з основних чинників стимулювання інновацій. Загалом фінансові механізми підтримки інноваційної діяльності в країнах ЄС максимально зорієнтовані на реалізацію інноваційного потенціалу держав-членів. Найважливішими з них є загальноекономічні заходи, що стимулюють підприємництво в цілому, розвивають людський потенціал, підвищують конкурентоспроможність економіки. Для України проблема фінансової підтримки інноваційної діяльності є більше ніж нагальною.

Використовуючи досвід державного стимулювання інноваційної діяльності в країнах ЄС, необхідно сформулювати систему фінансування інноваційних процесів з усіх можливих джерел (державного, кредитного, венчурного та ін.), спрямовуючи їх у дослідження і галузі, які в найближчі десятиліття могли б перевести Україну з аутсайдерів інноваційного розвитку у лідери. При цьому найнеобхіднішим практичним кроком для цього є стимулювання українського приватного сектору до вкладення у власні наукові дослідження та розробки.

Література

1. Андрощук Г. О. Інноваційна політика Європейського Союзу / Г. О. Андрощук, Р. Є. Еннан // Наука та інновації. – 2009. – Т. 5, № 5. – 220 с.
2. Петрова І. Л. Інноваційна діяльність: стимули і перешкоди : монографія / І. Л. Петрова, Т. І. Шпильова, Н. П. Сосиліна. - К. Дорадо. 2010 -320 с.
3. Закон України «Про ратифікацію Угоди між Україною і Європейським Союзом про участь України у програмі Європейського Союзу Горизонт 2020 – Рамкова програма з досліджень та інновацій (2014–2020)» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=55776&pf35401=349636>.
4. Стратегія сталого розвитку «Україна-2020» [Електронний ресурс] : від 12 січ. 2014 р. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.